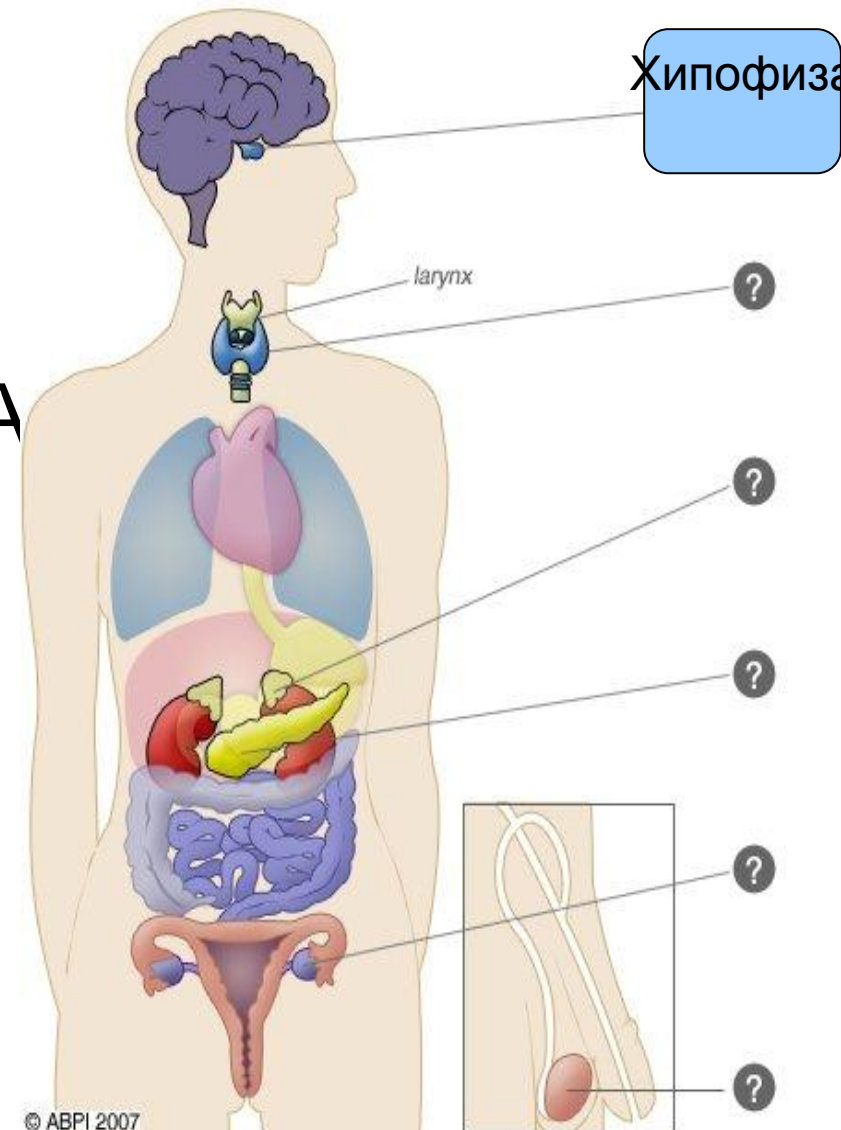
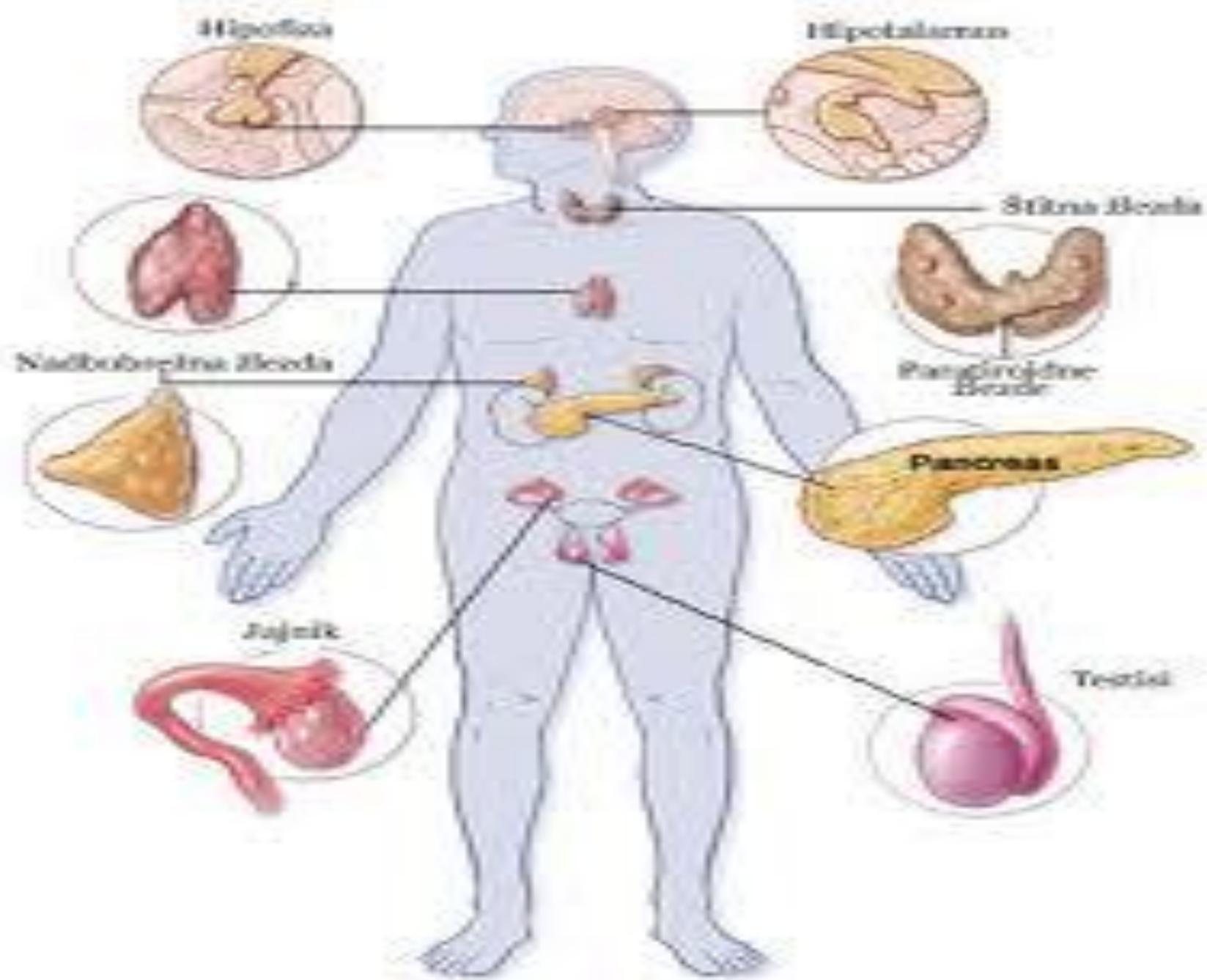

ЕНДОКРИНИ ЖЛЕЗДИ

1. ХИПОФИЗА
2. ТИРОИДНА ЖЛЕЗДА
3. ПОДЖЕЛУДЕЧНА ЖЛЕЗДА
– ПАНКРЕАС
4. НАДБУБРЕЖНИ ЖЛЕЗДИ
5. ПОЛОВИ ЖЛЕЗДИ
  - ЈАЈЧНИЦИ
  - СЕМЕНИЦИ

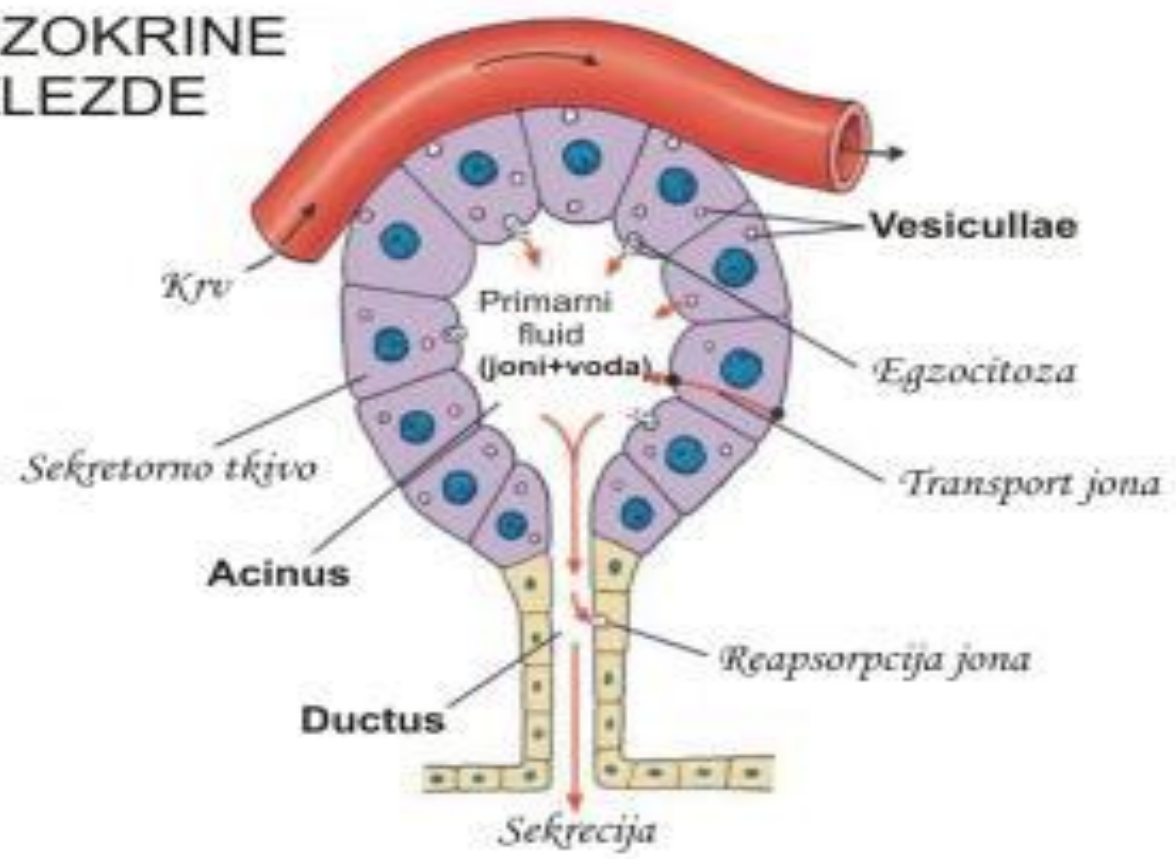
1. Улога на ендокриниот систем

- тој е одговорен за координација на функциите на организмот која се остварува преку хормоните
- регулираат метаболички процеси
- реакцијата на организмот е бавна и подолготрајна
- функционира заедно со нервниот систем како нервно-хуморална регулација

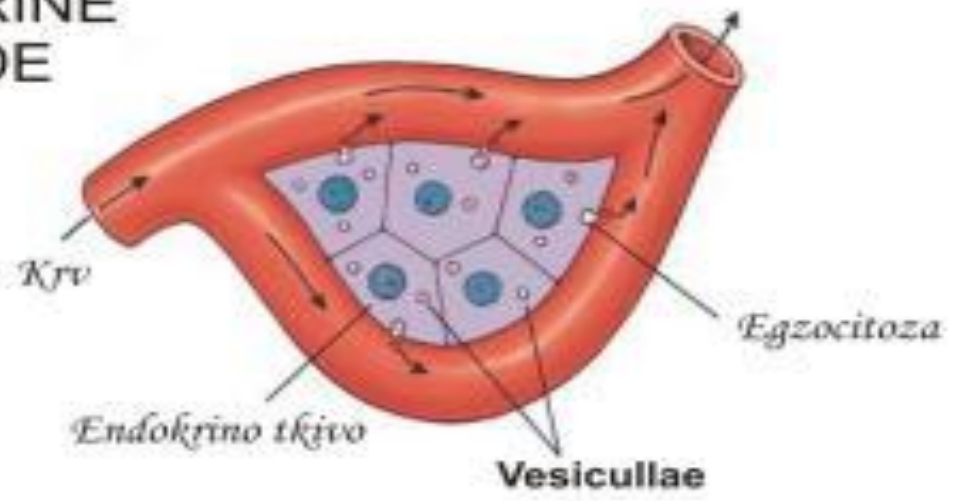
2. ХОРМОНИ

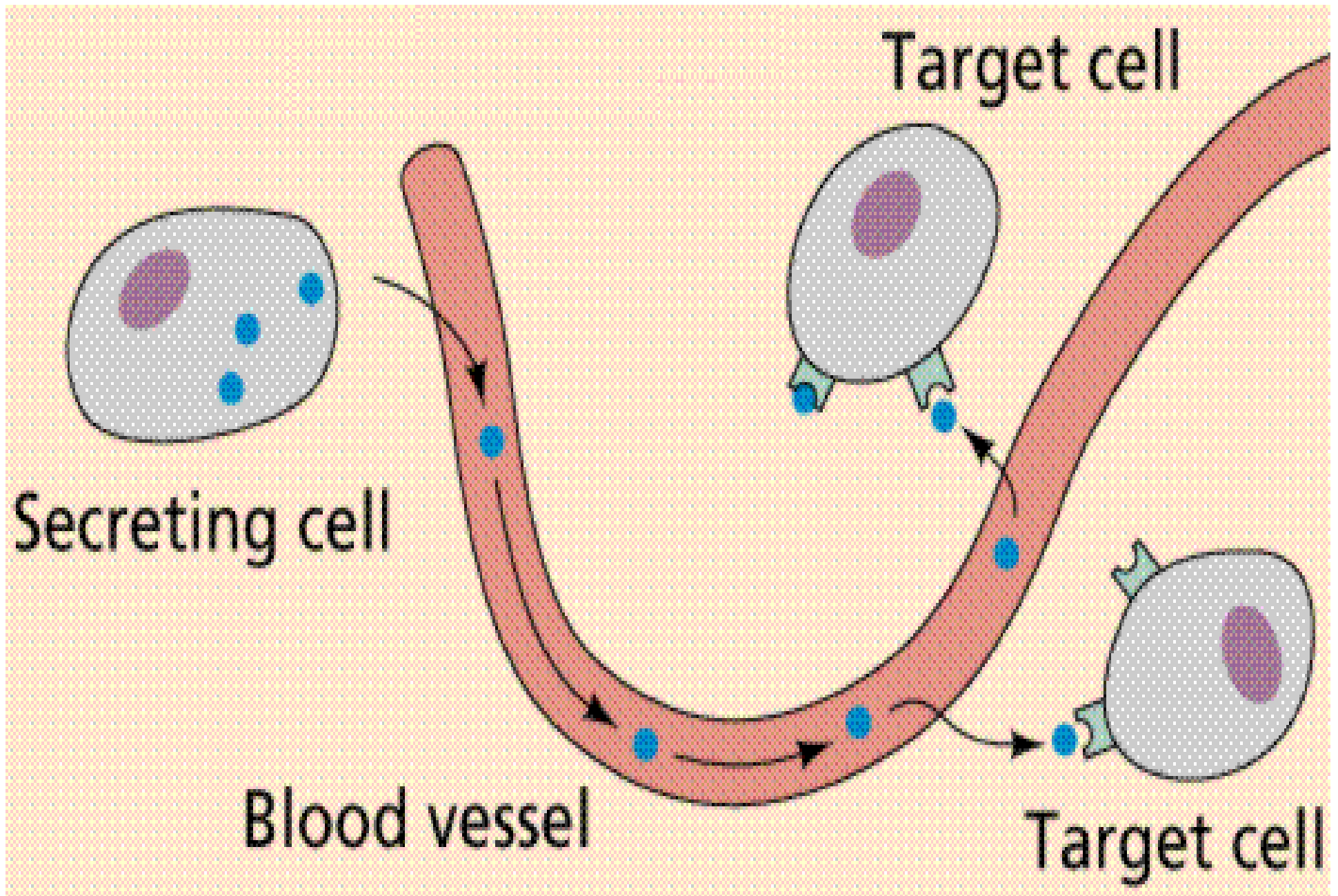
- Специјализирани хемиски гласници – регулаторни материи кои се продуцираат и секретираат од од ендокрините клетки и ткива
- Се транспортираат преку крвта (хуморално)
- Своето дејство го покажуваат во многу мали количини
- Дејствуваат само на специфични – таргет (целни) клетки на кои има соодветни рецептори
- Регулираат долготрајни процеси

EGZOKRINE ŽLEZDE

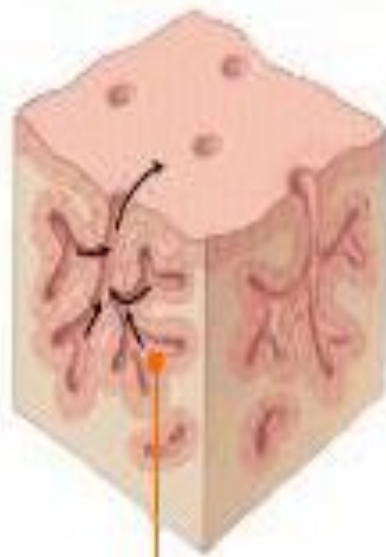

ENDOKRINE ŽLEZDE

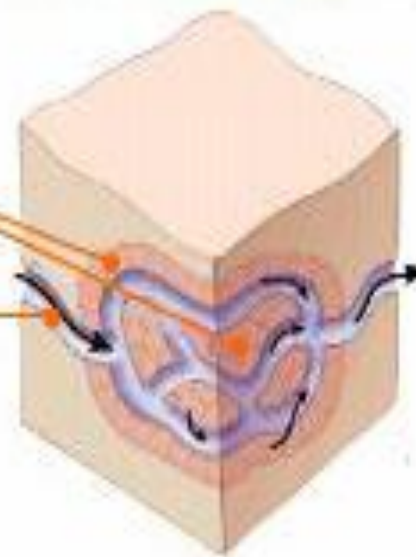

Exocrine Gland

Gland cells

Endocrine Gland

Hormone secreting
gland cells

Blood into capillary
network

Exocrine and Endocrine Gland Showing Release of Secretion

3. ПОДЕЛБА СПОРЕД МЕСТО НА ДЕЈСТВО:

- Хормони со општо дејство (нпр. Тироксин, инсулин, хормон на растење), дејствуваат на многу ткива и органи
- Хормони со специфично дејство (нпр. Тиреостимулирачки хормон), дејствуваат само на одделни ткива или органи

4. ПОДЕЛБА СПОРЕД ХЕМИСКИ СОСТАВ:

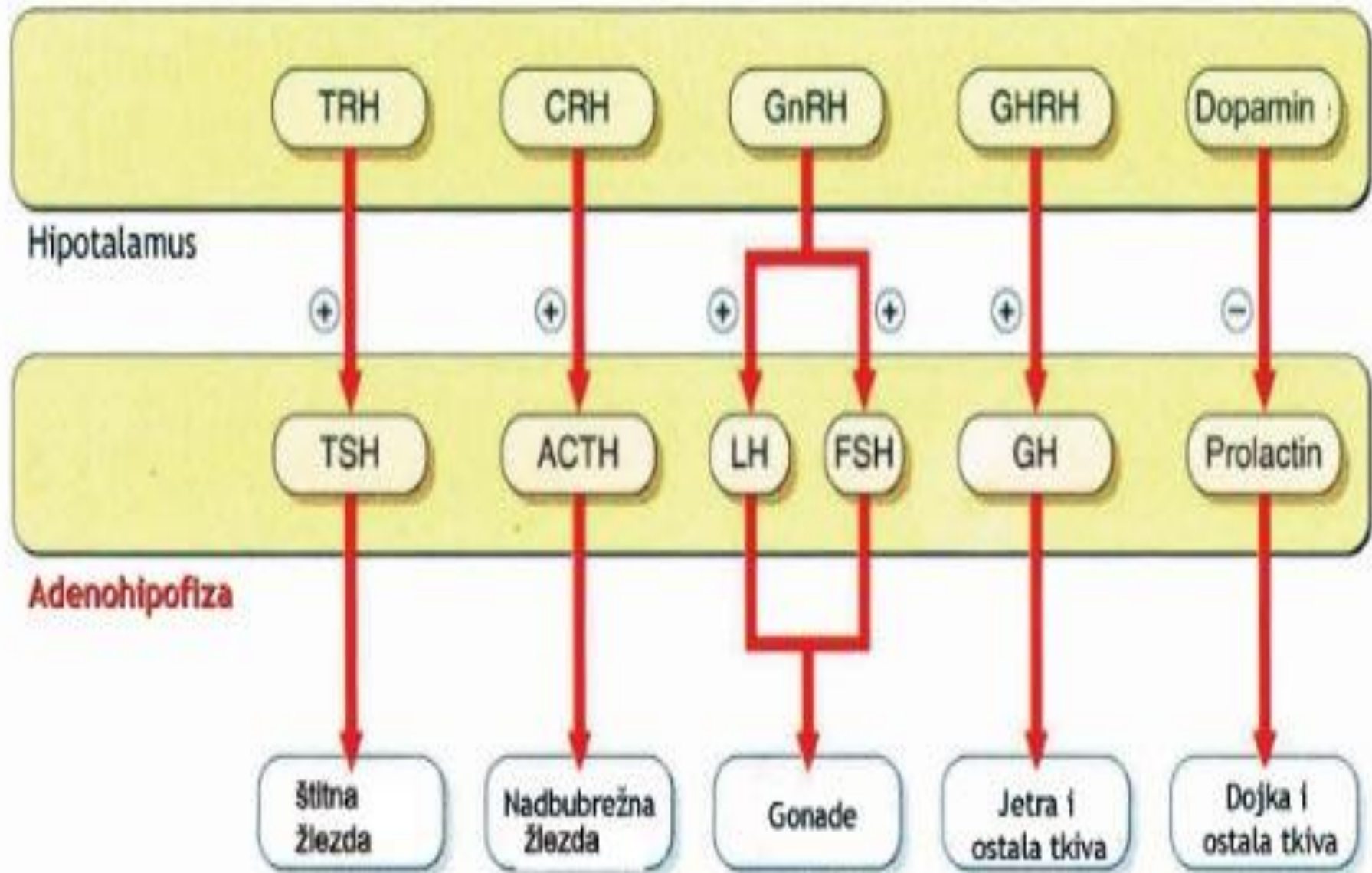
- Протеински хормони – сите хормони освен хормоните на надбубрежните жлезди, тироидната жлезда и половите жлезди
- Деривати на аминикиселините – хормони од срцевина на надбубрежни жлезди и тироидната жлезда
- Стероидни хормони(деривати на липиди) – хормони на кора на надбубрежни жлезди и полови жлезди

5. Регулирање на нивото на хормоните

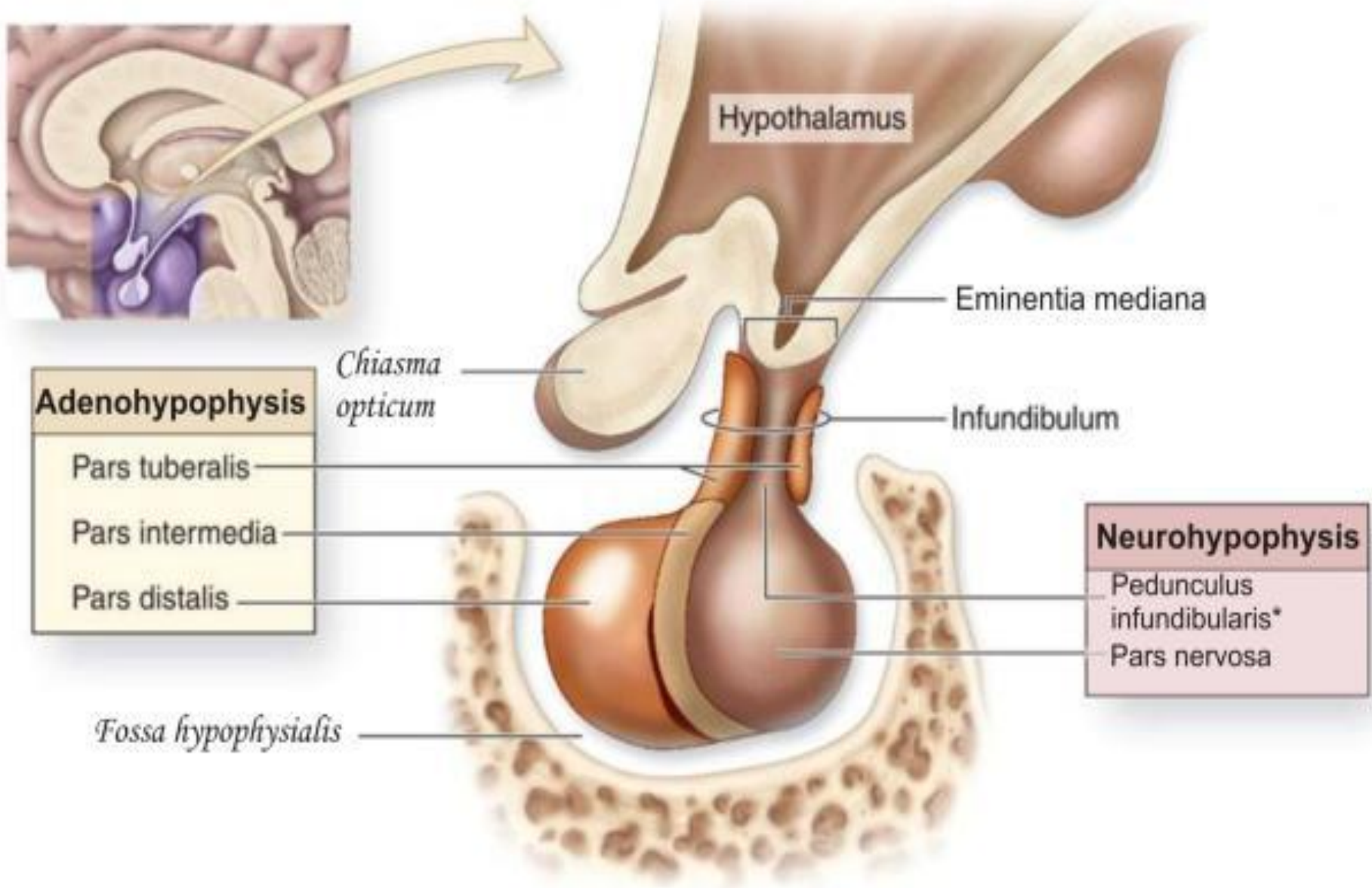
**Механизам на негативна повратна врска
– негативен feedback(механизам на
саморегулација)**

Зголемена концентрација на одреден хормон
дејствува како инхибитор на натамошна
секреција на истиот хормон

ХИПОФИЗА

- **Местоположба** – сместена во коскена вдлабнатина која личи на седло(турско седло) во основата на черепот
- **Со дршка** (infundibulum) е поврзана со хипоталамусот
- **Составена е од три дела:**
  - преден дел (аденохипофиза)
  - среден дел (pars intermedia)
  - заден дел (неврохипофиза)
- Регулација на активноста на аденохипофизата е контролирана од хипоталамусот во кој се лачат специјални ослободувачки хормони – рилизинг хормони

Hypothalamus

Eminentia mediana

Infundibulum

Chiasma opticum

Adenohypophysis

Pars tuberalis

Pars intermedia

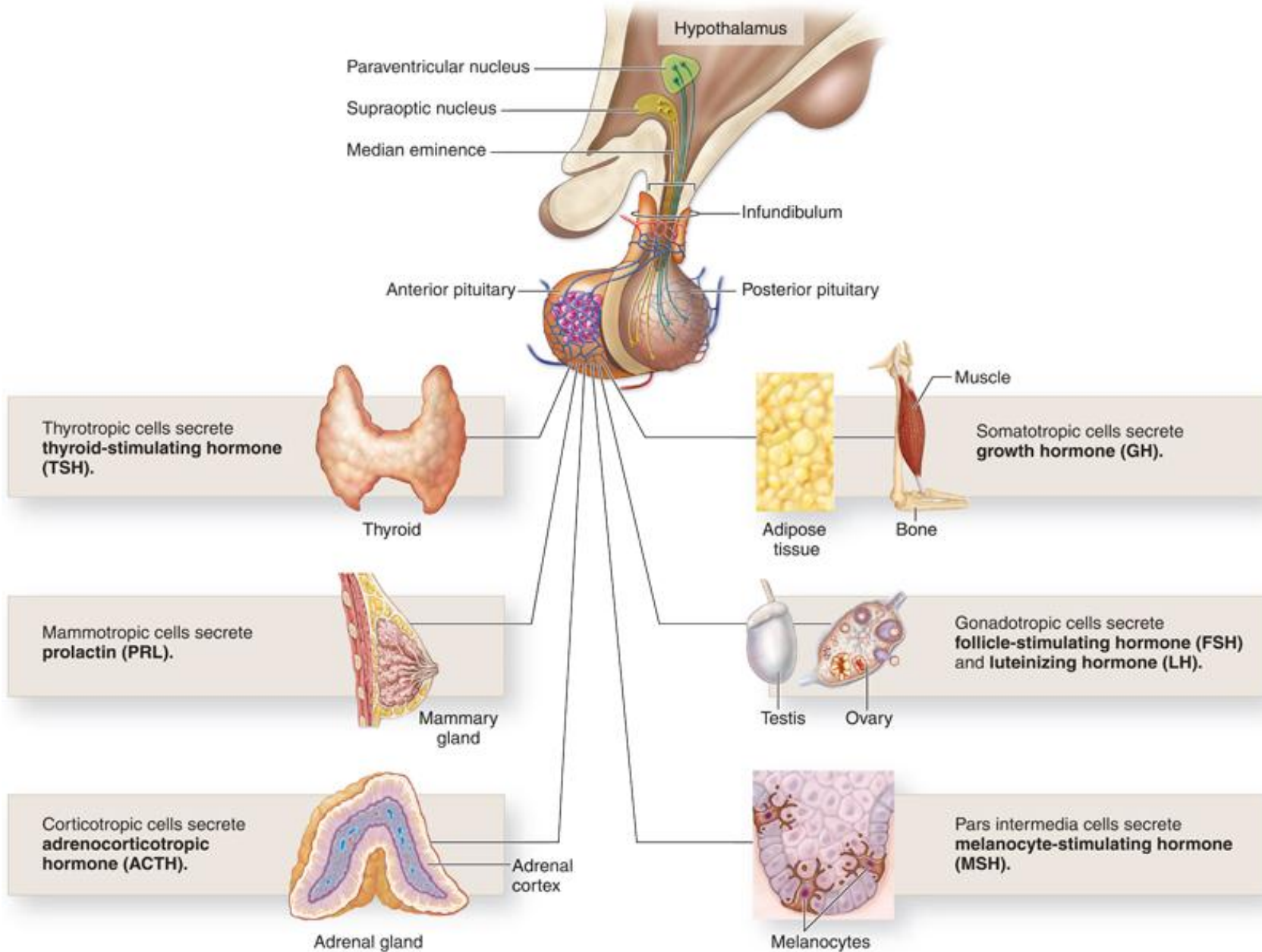
Pars distalis

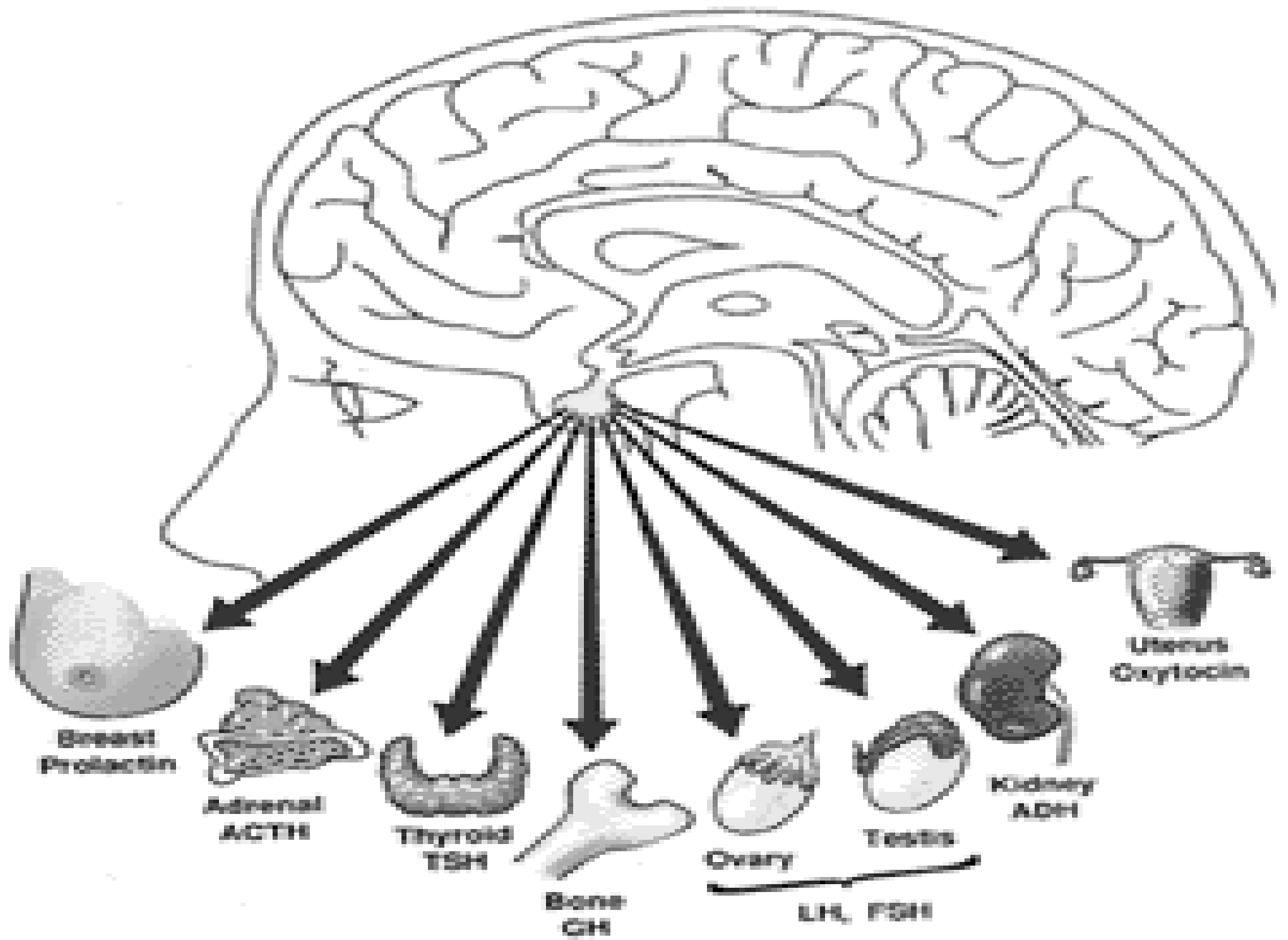
Neurohypophysis

Pedunculus infundibularis*

Pars nervosa

Fossa hypophysialis

Хормони на предниот дел на хипофизата (аденохипофиза)- тропни или стимулирачки хормони

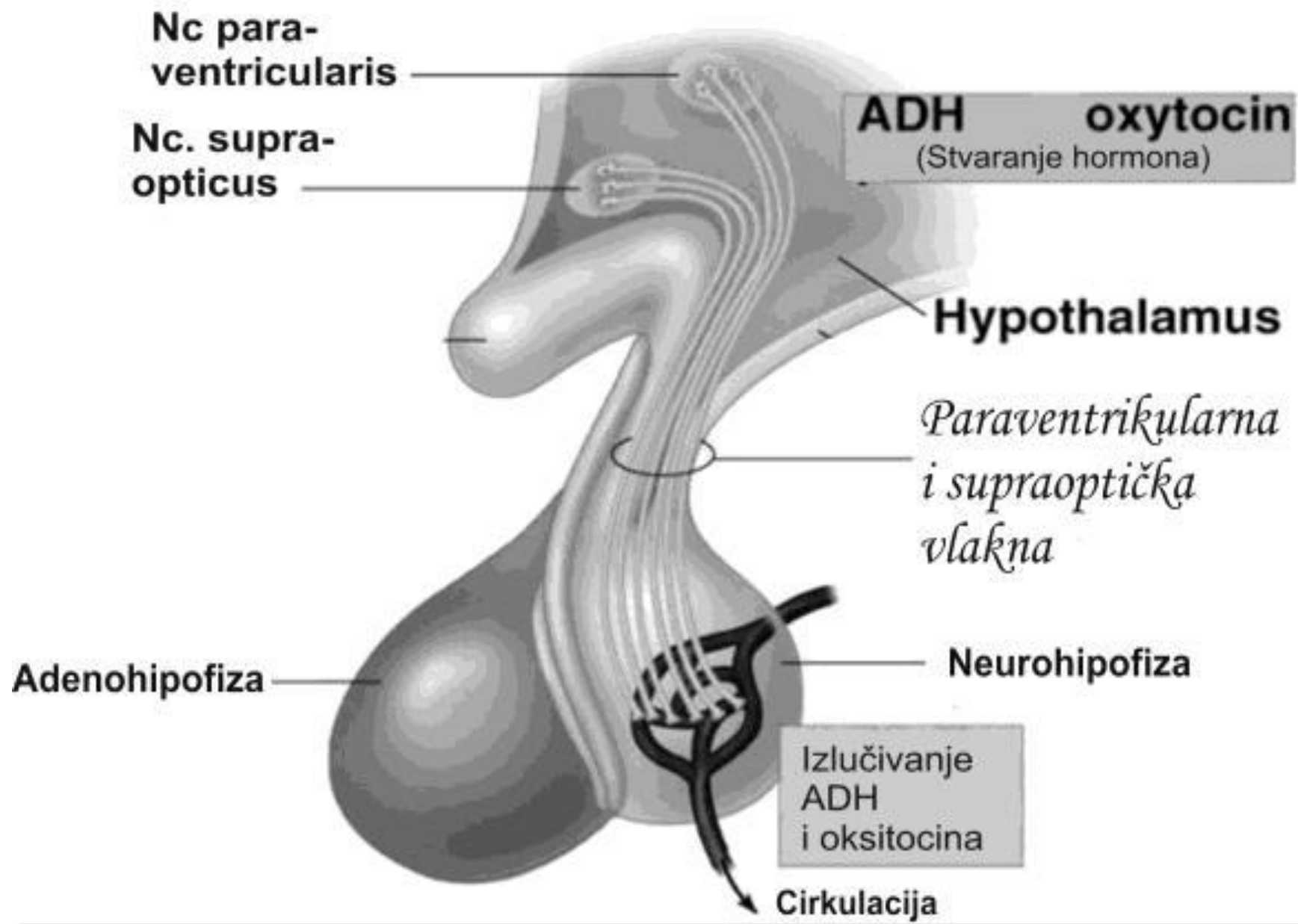
хормони	Функција на хормонот	Регулација на секреција	Целни клетки/ткива
STH-соматотропен хормон хормон на растење	Стимулира раст и развоток, синтеза на протеини, мобилизација на масти, го забавува метаболизмот на јаглехидрати	Рилизинг хормон GHRH	Коски , мускули
LTH, PRL пролактин (лутеотропен хормон)	Развој на дојки за време на бременост, продукција на млеко по породување	Пролактин рилизинг хормон PRH	Млечни жлезди

хормони	Функција на хормонот	Регулација на секреција	Целни клетки/ ткива
TSH – тиреостимулирачки хормон	Стимулира продукција и секрециј на тироидни хормони	Тиреотропен рилизинг хормон TRH	Тироидна жлезда
ACTH адренокортикотропен хормон	Ссинтеза и секреција на хормони на кора на надбубрежни жлезди	Кортикотропен рилизинг хормон CRH	Кора на надбубрежни жлезди - кортикостероиди
Гонадо тропни хормони: FSH – фоликулстимулирачки хормон	Гонади- полови жлезди Кај женски – растење на фоликул(развој на јајце клетка),овулација кај машки- развој на сперматозоиди	Фоликулостимулирачки рилизинг хормон FSHRH	Јајаници, тестиси
LH- лутеинизирачки хормон	кај женски – развој на жолто тело, продукција на прогестерон кај машки – секреција на тестостерон,, стимулирање на интерстициелните клетки	Гонадотропен рилизинг хормон GnRH	Јајници, тестиси

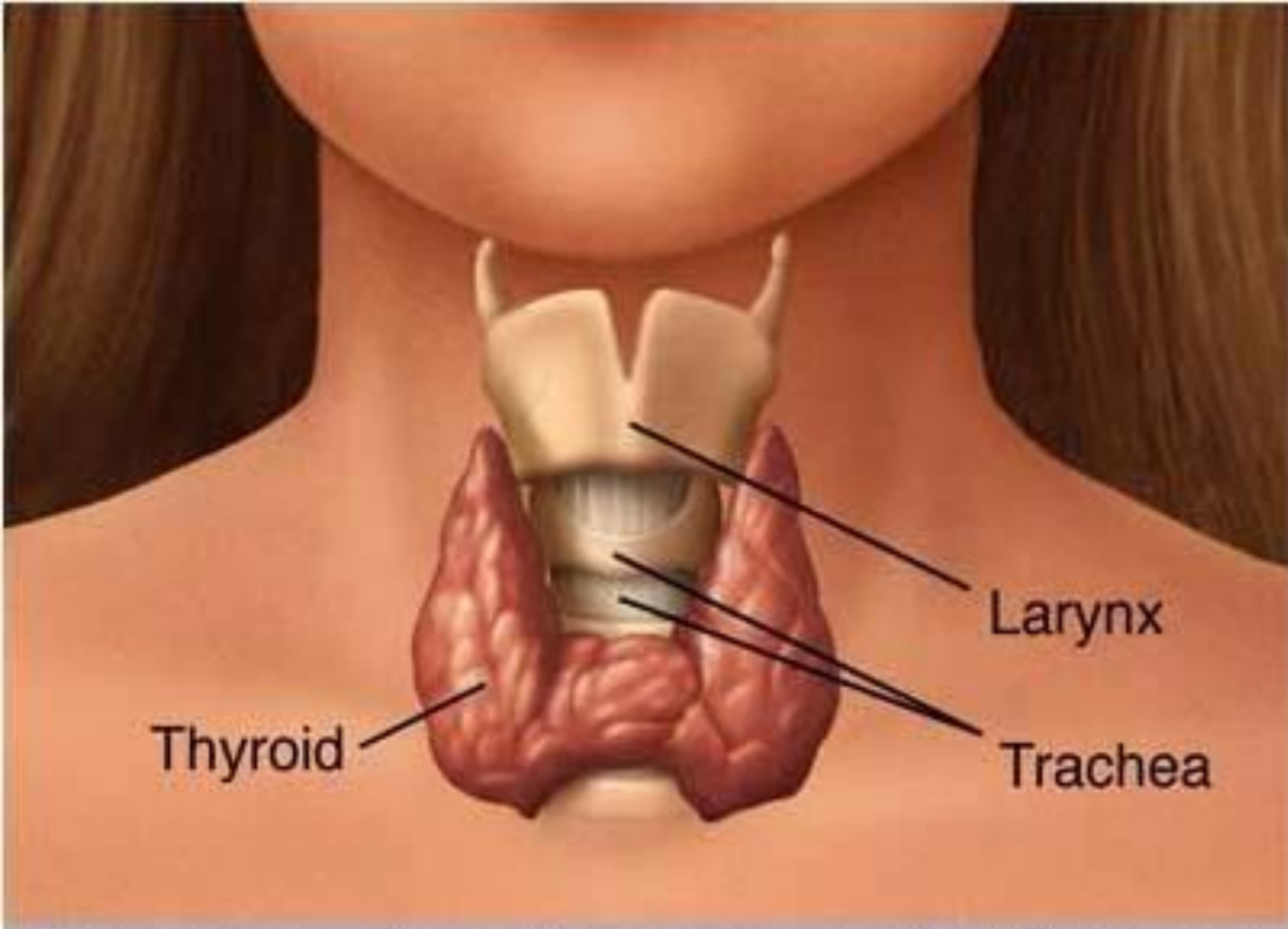
Хормони на заден дел на хипофиза (неврохипофиза)

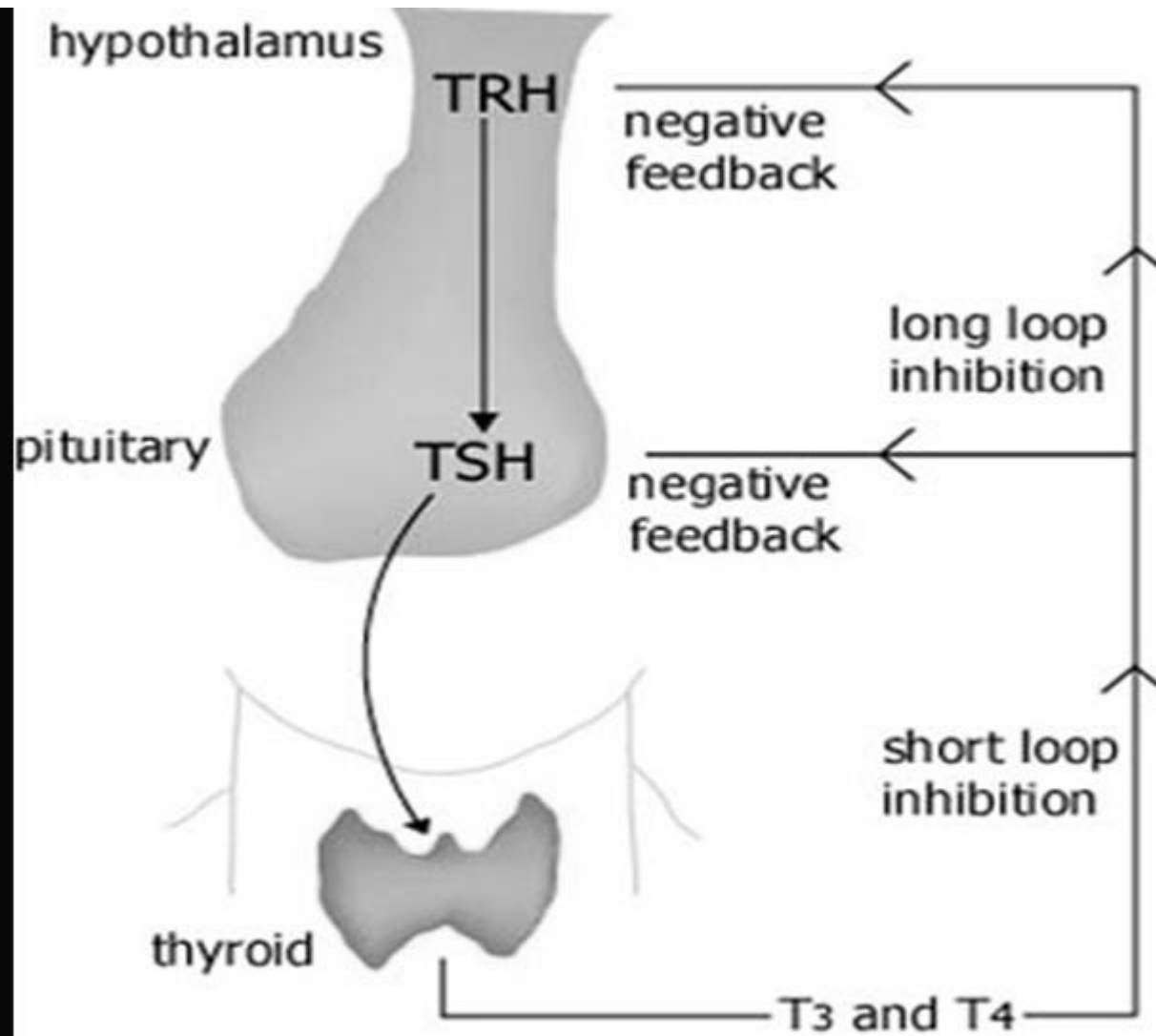
хормони	Функција на хормонот	Регулација на секреција	Целни клетки/ ткива
Антидиуретичен хормон, ADH вазопресин	Реапсорпција на вода од бубрежните каналчиња зголемување накрвен притисок како резултат на вазоконстрикција на артериолите	Се синтетизира во хипоталамус , а се ослободува од неврохипофиза	Бубрежни каналчиња, артериоли
окситоцин	Контракција на утеруспри породување, секреција на млеко за времена доење	Се синтетизира во хипоталамус , а се ослободува од неврохипофиза	Мазна мускулатура на утерус, млечни жлезди

Тироидна жлезда

градба	хормони	функција	регулација
25-30 gr, два лобуса поврзани со тенок жледест дел - истмус,, секреторни везикули, фоли кули клетки- тиреоцити	Тироксин – Т4 и тријодтиронин-Т3 калцитонин	Зголемување на метаболизмот, зголемува физички и ментални способности, сензитивност на кардиоваскуларниот систем и симпатичкиот нервен систем, терморегулација Регулира метаболизам на Са и Р Го намалува нивото на калциум во крвта- вградување на Са во коските	Тиреорилизинг хормон (хипоталамус) и тиреостимулирачки хормон (аденохипофиза)

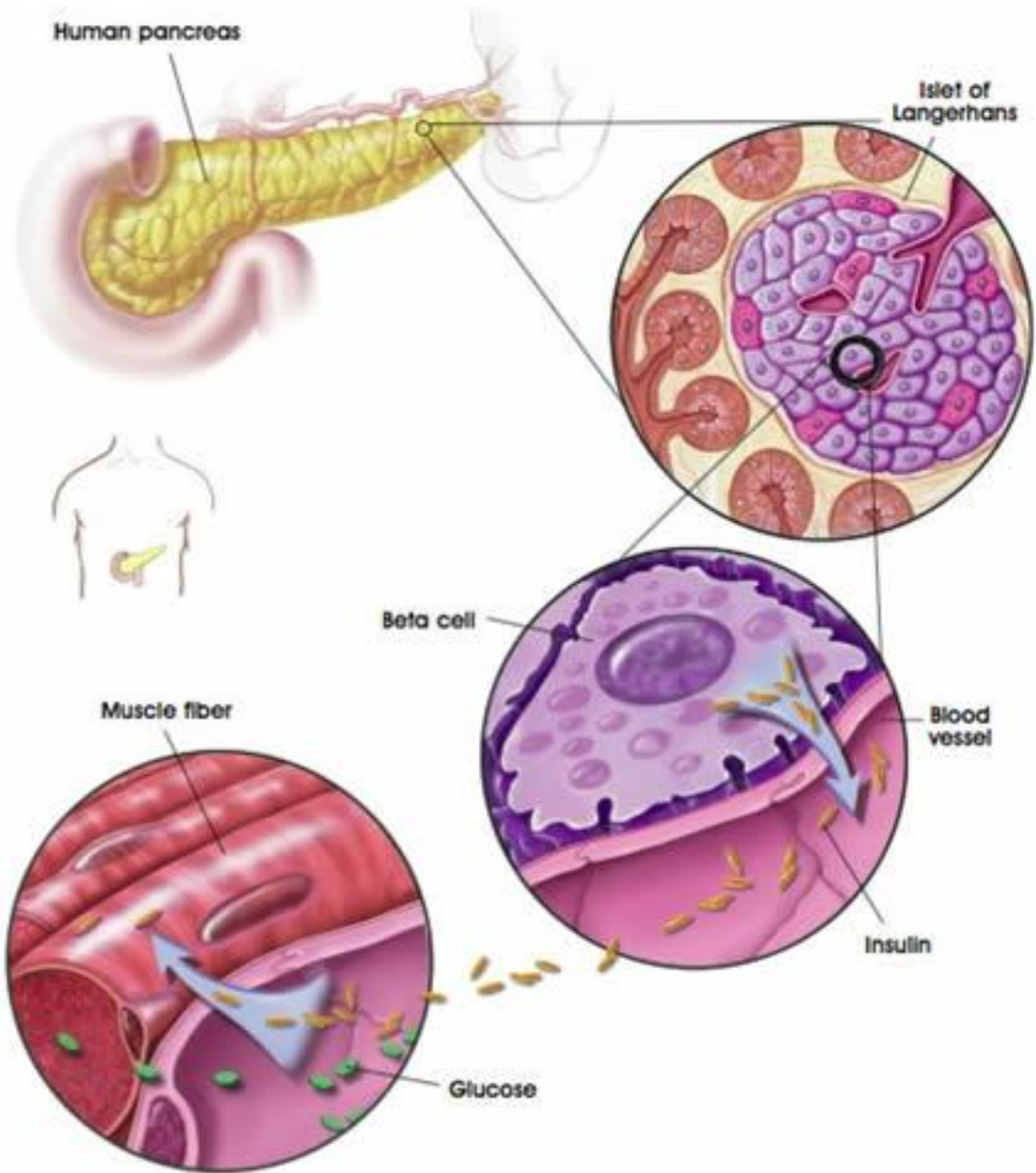

панкреас

градба	хормони	функција	регулација

Лангерхансови островца Бета клетки	*Инсулин	Хипогликемија-намалување на концентрација на глюкоза во крвта , транспорт на глюкоза во клетки, зголемување на синтеза на гликоге, синтеза на масти од глюкоза	Концентрација на глюкоза во крвта
Алфа клетки	*Глукагон	хипергликемија-разградување на гликоген во црниот дроб, синтеза на глюкоза од масти и протеини	Концентрација на глюкоза во крвта

НАДБУБРЕЖНИ ЖЛЕЗДИ

градба

хормони

функција

регулација

10-12 gr.
Кора- kortex
`жлездено
ткиво

Гликокортикоиди
кортизол

Стимулација на гликокортикогенеза,,
антивоспалителен
ефект, намалување на ефекти на
стрес, при гладување
Реапсорпција на Na и секреција
на K, регулира водена и
осмотска рамнотежа
во многу мали количини,
секударни полови
карактеристики

CRH-рилизинг
хормон од
хипоталамус
ACTH-од
аденохипофиза

*минералокортикоиди
- алдостерон

CRH-рилизинг
хормон од
хипоталамус
ACTH-од
аденохипофиза

*полови хормони

Зголемување на пулс, крвен
притисок, срцева фреквенција,
контракција на мазна
мускулатура, хипергликемичен
ефект, преиферна
вазоконстрикција
стеснување на сите артериоли

////////////////////

Срцевина-
medula
нервно ткиво
без нервни
продолжетоци

Адреналин 80%
(епинефрин)
Stres hormon

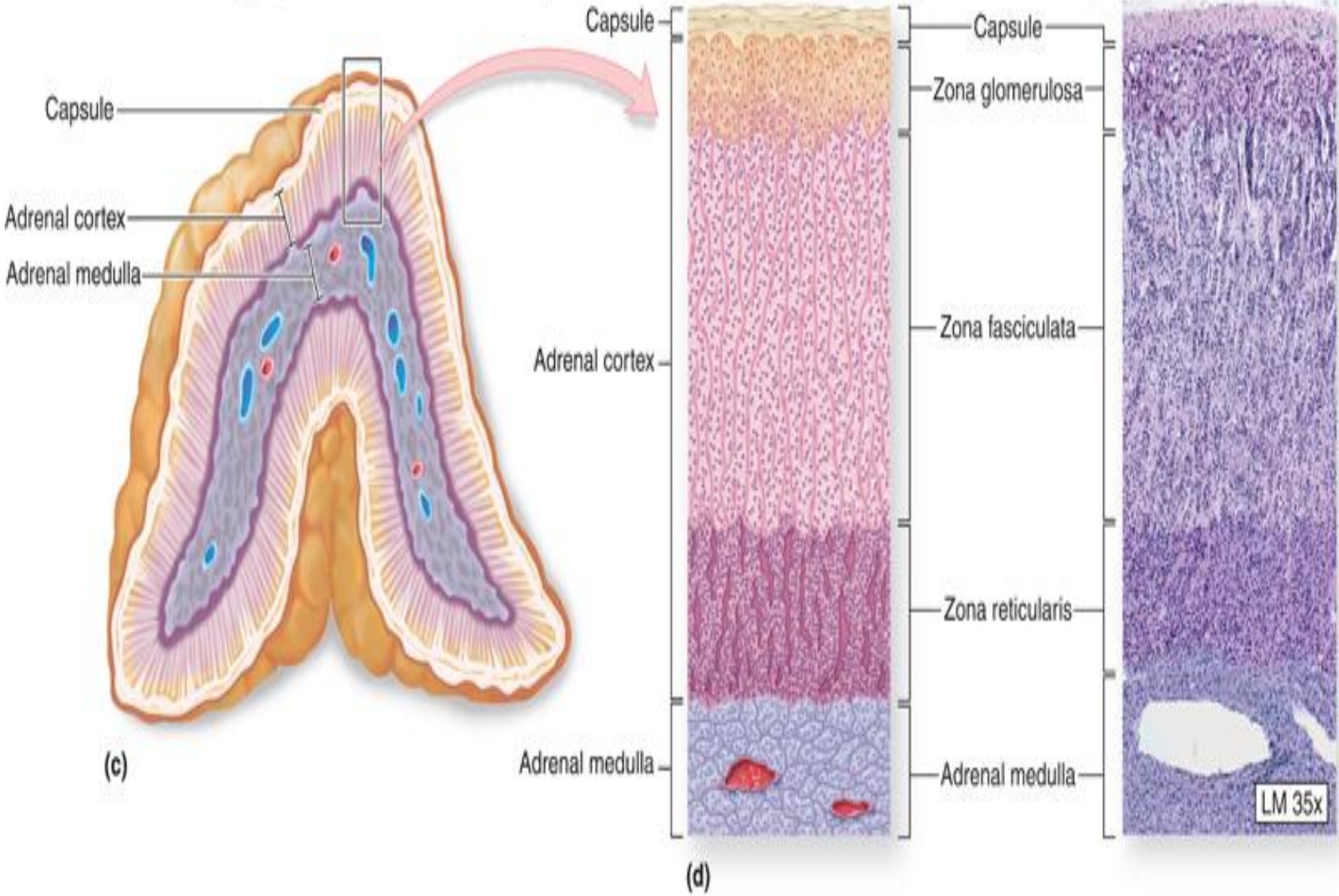
симпатички нерв
систем

норадреналин 20%
(норепинефрин)

симпатички нерв
систем

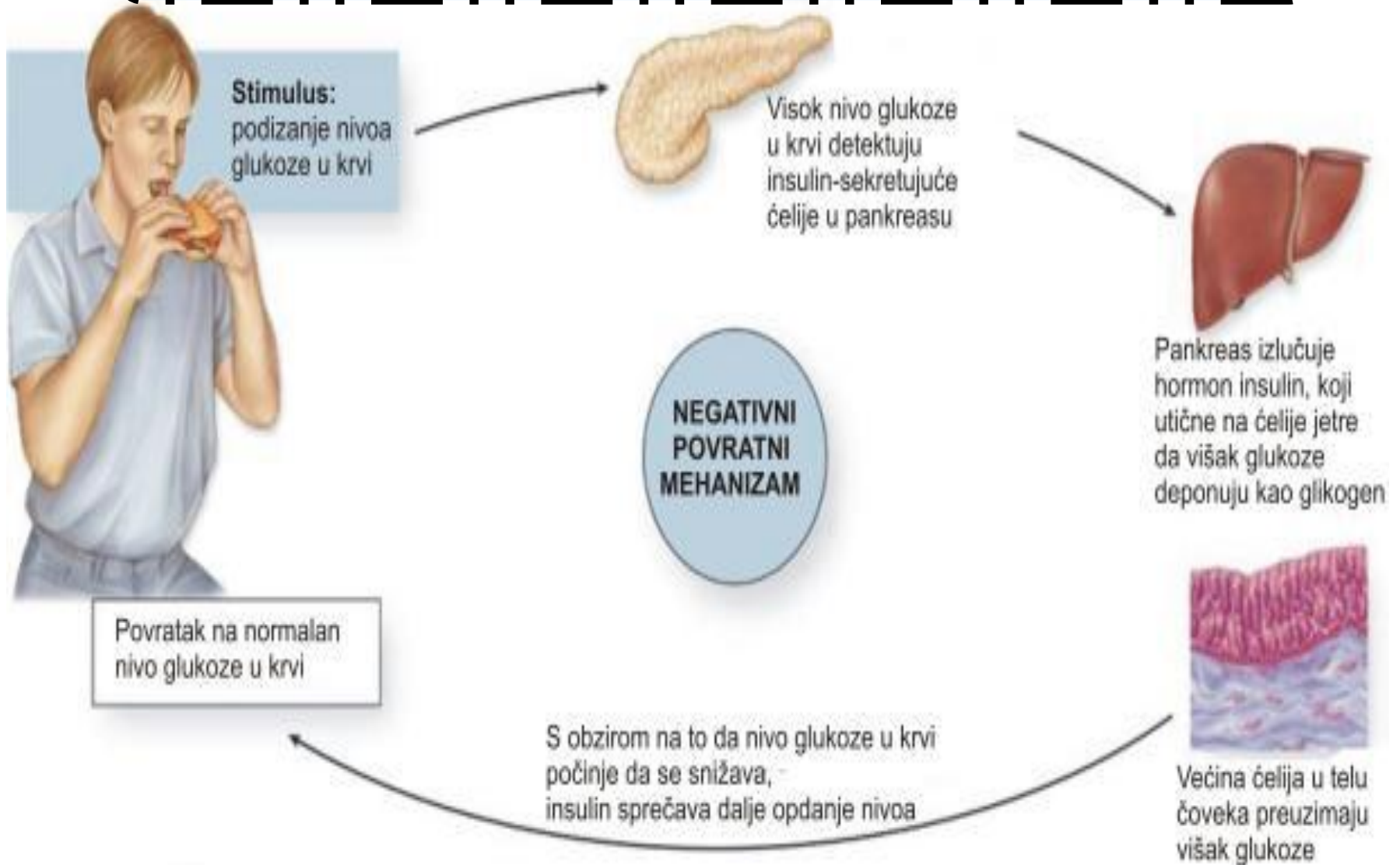
Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. Permission required for reproduction or display.

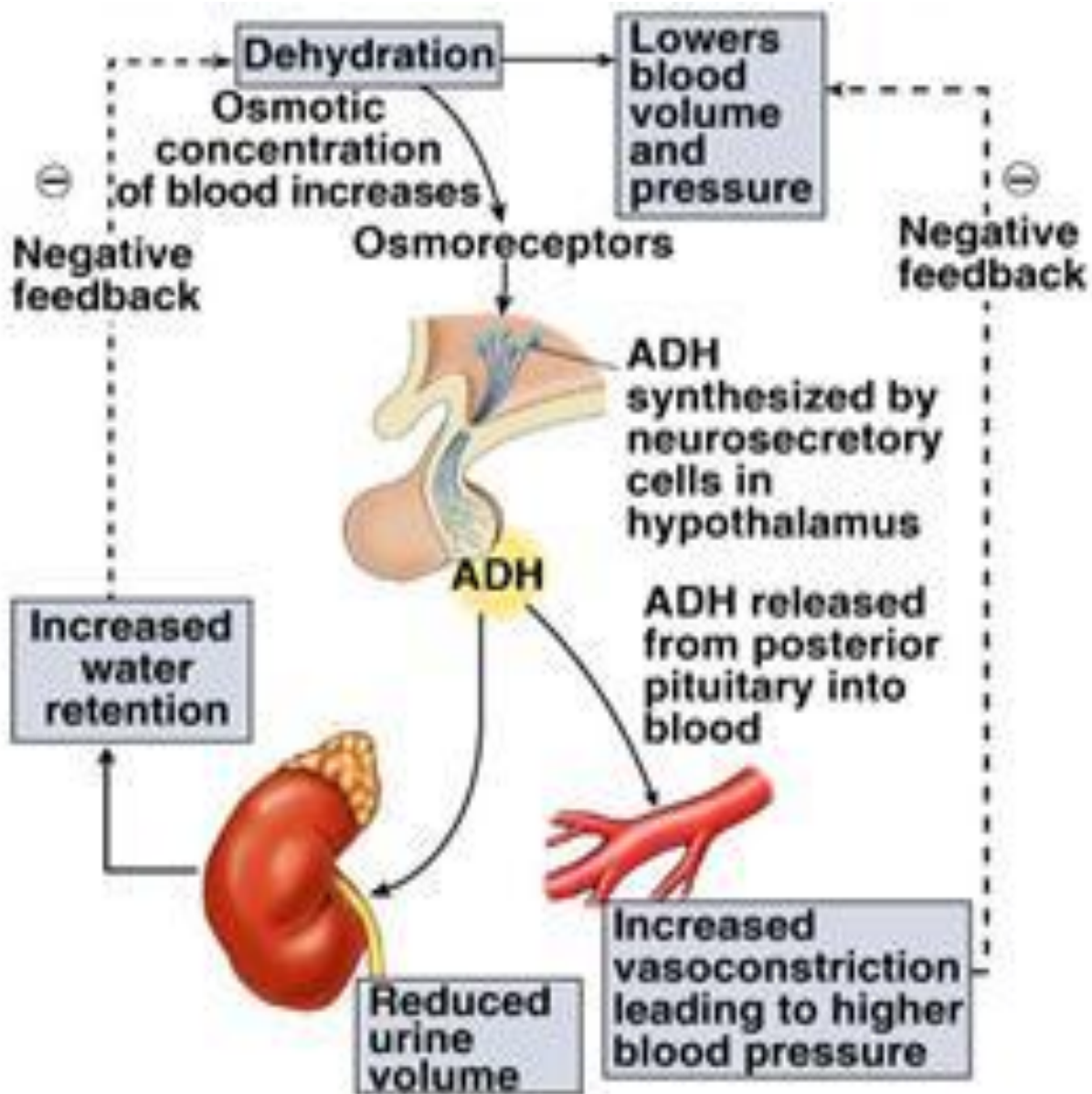

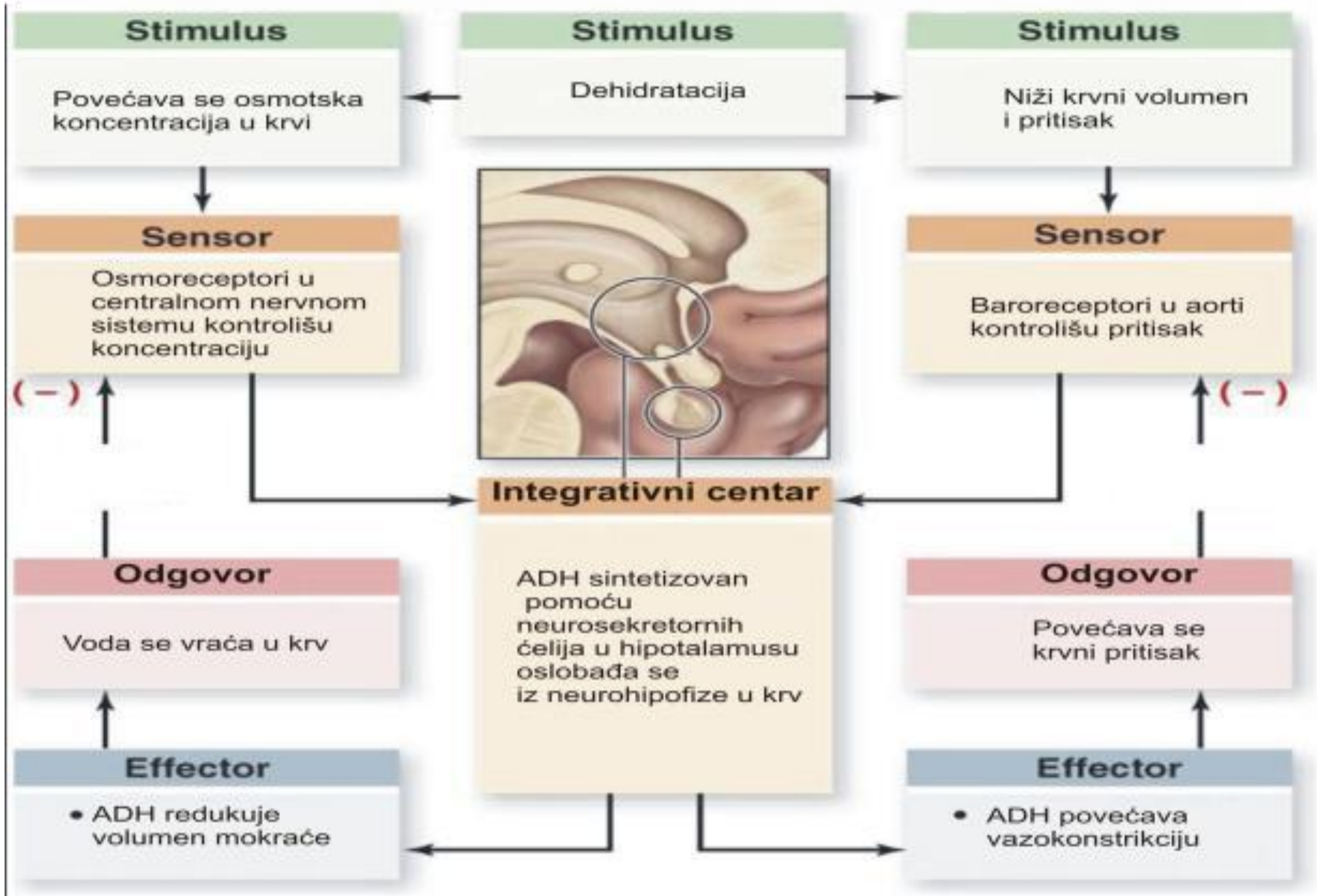
Заболувања при нарушена функција на ендокрините жлезди

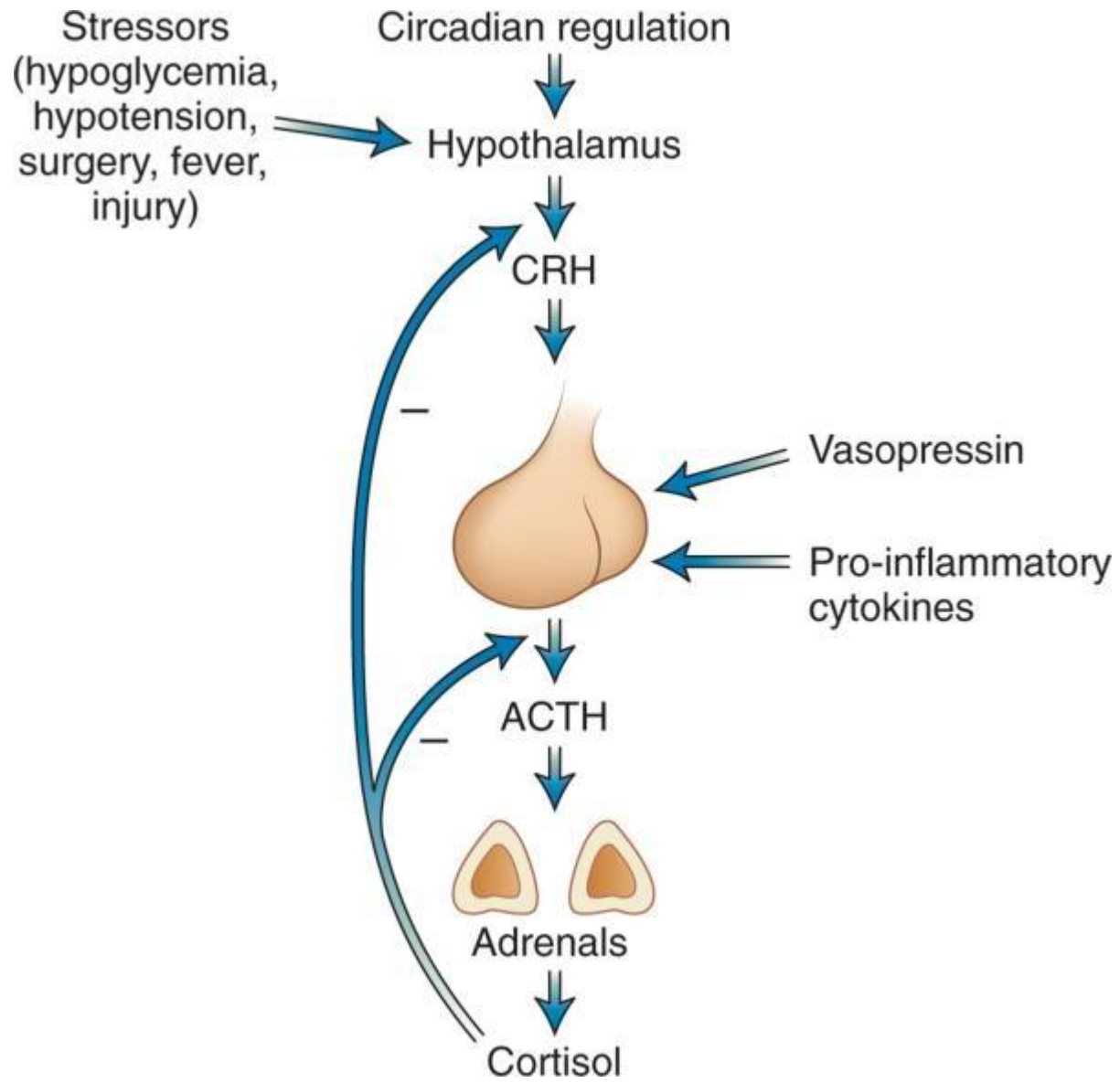
Ендокрина жлезда	хормон	хиперфункција	хипофункција
хипофиза	STH ADH	- Гигантизам кај деца - акромегалија кај возрасни - намалена диуреза	- џуџест раст - Diabetes insipidus
Тироидна жлезда	Тироидни хормони	Базедова болест	Кретенизам кај деца струма-недостаток на јод
Кора на надбубрежни жлезди	кортизол	Cushing-ов синдром	Addison-ова болест
панкреас	инсулин	хипогликемија	Diabetes mellitus

Regulacija na lacheње insulin – negativna povratna vrska

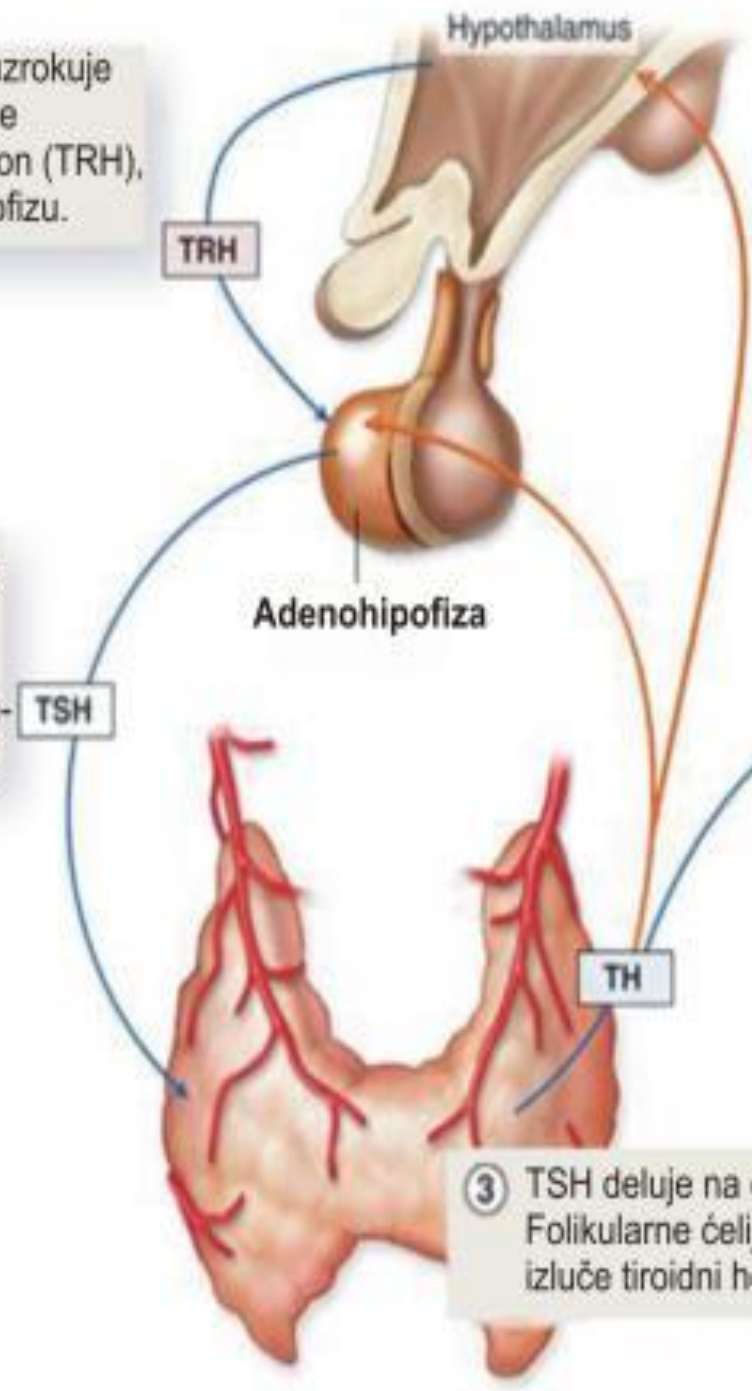
1 Stimulus (niska t^0 tela) uzrokuje da hipotalamus sekretuje tirotropin releasing hormon (TRH), koji deluje na adenohipofizu.

2 Tirotropne ćelije u adenohipofizi su stimulisane da izluče tirostimulanti hormon (TSH).

3 TSH deluje na ćelije tiroidne žlezde. Folikularne ćelije su stimulisane da izluče tiroidni hormon (TH).

4 TH stimuliše ciljne ćelije da povećaju metaboličku aktivnost, što rezultira povećanjem bazalne t^0 tela.

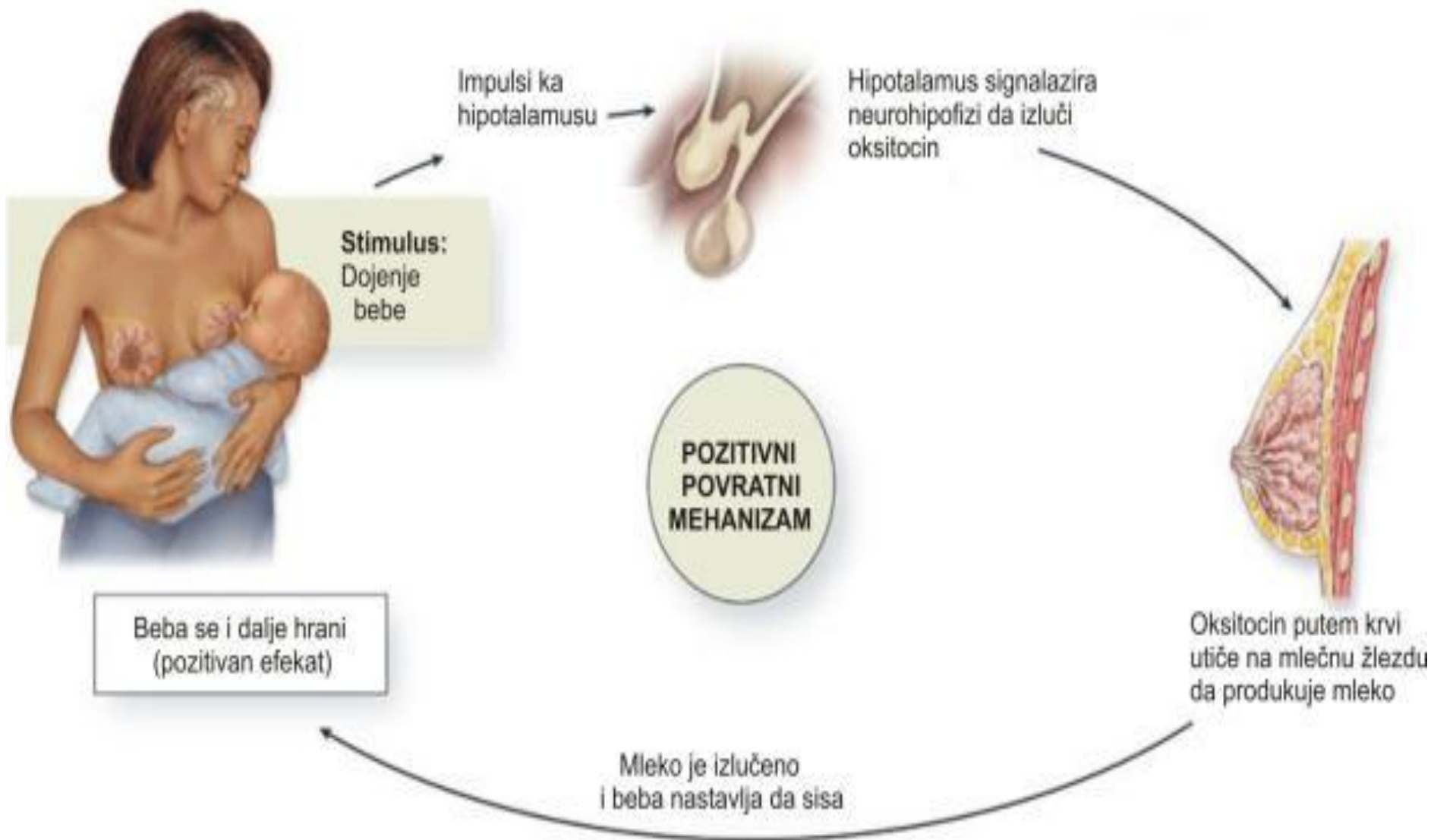
5 Povećanje TH uzrokuje povećanu produkciju toplote u ciljnim ćelijama. Hipotalamus smanjuje sekreciju TRH; TH blokira interakciju između TRH i adenohipofize čime se smanjuje TSH.

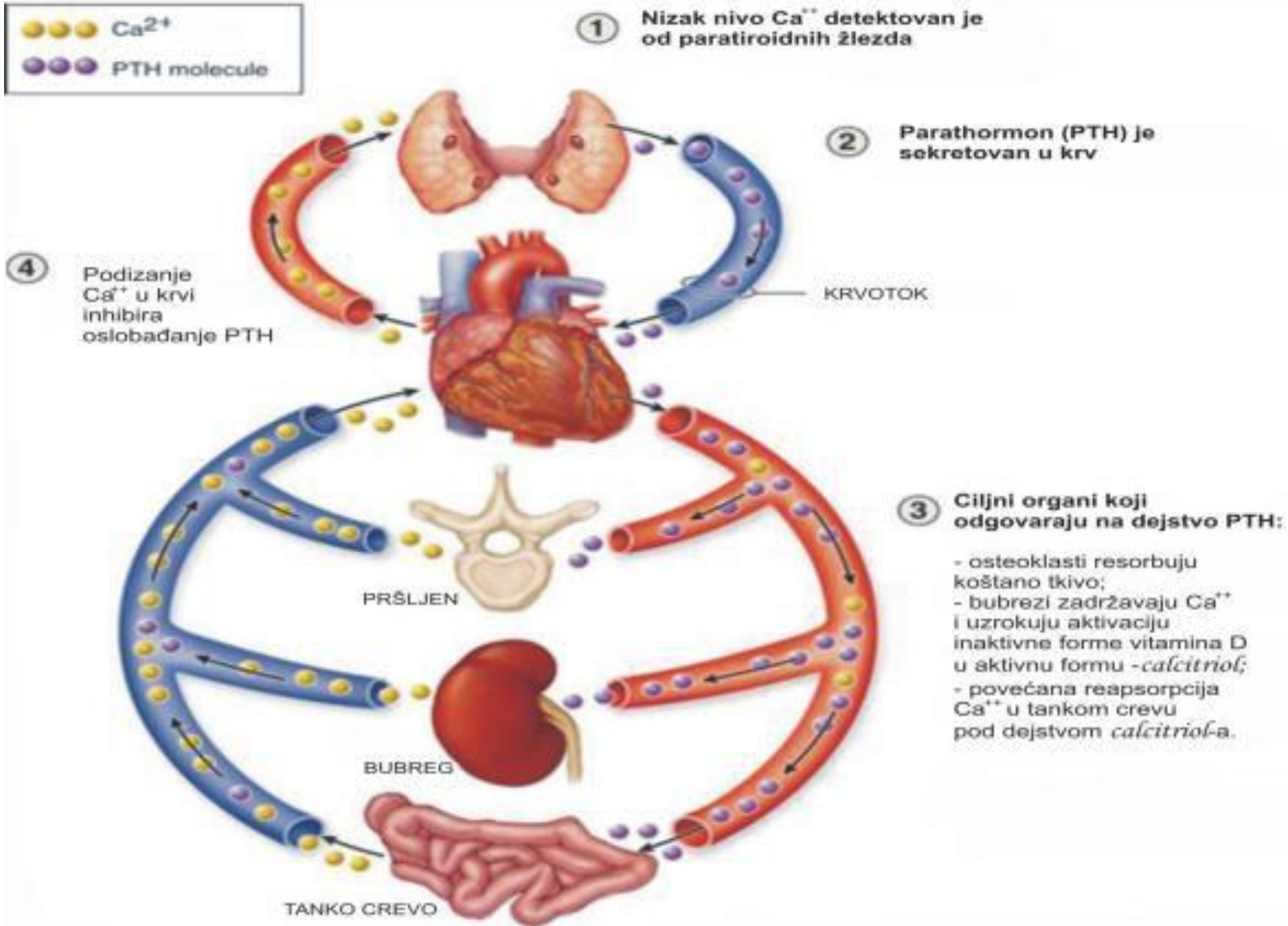
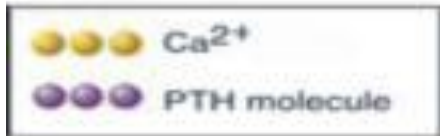
— Stimulatorni
— Inhibitorni

Negativna povratna inhibicija

Ciljni organi u telu

NEURONI KOJI SEKRETUJU TROFIČKE HORMONE

HIPOTALAMIČKI HORMONI

PORTALNI SISTEM

HORMONI ADENOHIPOFIZE

ADENOHIPOFIZA

ENDOKRINE ČELIJE

NEENDOKRINĀ CILJNE ŽLEZDE I NJIHOVI HORMONI

KA CILJNIM ORGANIMA

MNOGA TKIVA

GERMINATIVNE ČELIJE

